

۶ پیشنهاد برای اصلاح طرح بانکداری

تشکیل سازمان نظارتی مستقل از بانک مرکزی ضروری است

صورت نگیرد، هزینه آن را جامعه از طریق تورم یا تضعیف فعالیت‌های مولد خواهد داد.

هرچند جهت‌دهی خلق پول و هدایت اعتبارات بانکی اقدام مهمی بوده، اما ابتدا ضروری است در طرح بانکداری تبیین صحیحی از خلق پول انجام شود؛ سپس خلق پول بانک‌ها که به‌عنوان یک امتیاز و حق عمومی و حاکمیتی در اختیار این نهادها قرار گرفته، از مسیر تسهیلات‌دهی آن‌ها به‌ویژه تسهیلات کلان، تسهیلاتی که به اشخاص مرتبط داده می‌شود و همچنین سرمایه‌گذاری‌های مستقیم بانک، شفاف شود و امکان نظارت عمومی بر آن وجود داشته باشد تا انحراف آن به حداقل برسد.

به این منظور بندهای قانونی زیر پیشنهاد می‌شود: جایگزین بند ۷ ماده ۵۷، هرگونه تسهیلات‌دهی

و سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها به معنای خلق پول (ایجاد اعتبار جدید) است و به‌واسطه مجوزی که هنگام تأسیس در اختیار بانک قرار گرفته، امکان‌پذیر است؛ بنابراین درصورتی که این عملیات به هر شکل

خارج از ضوابط بانک مرکزی انجام شود، بانک متخلف محسوب مجازات مذکور در ماده ۱۳۲۵ این قانون است. جایگزین تبصره ۱ ماده ۱۲۶، بانک مرکزی موظف است سامانه یکپارچه شفافیت خلق پول بانکی

بانک‌ها، «تفکیک پول از شبه‌پول» و «تشکیل بازار متشکل ارزی» جهت اصلاح طرح تقدیم می‌شود. این شبکه آماده است موارد مذکور را خدمت جنابعالی، فعالان طرح و اعضای کمیسیون اقتصادی ارائه کرده و جهت نقش‌آفرینی در بهبود طرح، در جلسات مرتبط حضور یابد.

امید است که تلاش جمعی صورت‌گرفته در تهیه این طرح به ثمر بنشیند و زمینه را برای اصلاح و متول در نظام بانکی کشور فراهم آورد.

۶ پیشنهاد برای اصلاح طرح بانکداری

مجلس

متن پیوست نامه شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی که حاوی پیشنهادهای این شبکه بوده، به شرح زیر است:

در ادامه ۶ پیشنهاد شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی به‌منظور اصلاح طرح بانکداری تشریح شده است.

۱- تبیین و شفافیت خلق پول بانک‌ها:

پول مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مفهومی است که در نظام بانکی و اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در نظام بانکداری امروزی شیوه خلق پول و اعتبار تغییر کرده است و با گذشته تفاوت‌های متعددی

سپهرغرب، گروه اقتصادی: شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در نامه‌ای به کمیسیون اقتصادی مجلس ضمن برشمردن نقاط قوت و ضعف طرح بانکداری، ۶ پیشنهاد به‌منظور اصلاح این طرح ارائه کرد.

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در نامه‌ای به رئیس و اعضای کمیسیون اقتصادی مجلس ضمن اشاره به نقاط قوت و ضعف طرح، پیشنهادهای خود جهت اصلاح طرح بانکداری را ارائه کرد. «تبیین و شفافیت خلق پول بانک‌ها»، «تعیین مأموریت هدایت اعتبار برای همه بانک‌ها»، «تشکیل سازمان مستقل نظارتی»، «شفافیت و یکپارچه‌سازی اطلاعات بانک‌ها»، «تفکیک پول از شبه‌پول» و «تشکیل بازار متشکل ارزی»، ۶ پیشنهاد این کانون تفکر برای اصلاح طرح بانکداری است.

متن نامه شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی به

شرح زیر است:

همان‌طور که مستحضر هستید، طرح بانکداری پس از کش‌وفکوس‌های فراوان و حدود پنج سال بررسی، رایزنی و کار کارشناسی، سرانجام در صحن علنی مجلس شورای اسلامی مورد بررسی قرار گرفت، کلیات آن به تصویب رسید و جهت بررسی جزئیات، در اختیار کمیسیون اقتصادی قرار گرفت. بدین‌وسیله شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی از فعالان و متولیان تهیه این طرح تشکر کرده و بر خود لازم می‌داند تا

نکاتی را در این زمینه مطرح کند.

طرح بانکداری علاوه‌بر جمع‌بند قوانین موجود، موارد قابل توجه و مواد هوشمندانه‌ای را در خود دارد که می‌تواند در اصلاح نظام بانکی کشور اثرگذار باشد و ضروری است در جریان بررسی طرح، بر حفظ و تقویت آن تأکید شود. این موارد عبارت‌اند از:

– ایجاد ساختار بازسازی و گزیر و به‌طور کلی خاتمه دادن به فعالیت بانک‌های بد و ورشکسته – جلوگیری از استفاده بدون قاعده دولت از پایه پولی برای تأمین بودجه جاری و جبران کسری بودجه

– توجه به مسئله تعارض منافع و پدیده درب‌های گردان در انتخاب مدیران و مسئولین بانک مرکزی – پیشرفت‌رشد شدن شیوه و سازوکارهای مدیریت مطالبات غیر جاری و فعالیت مؤسسات غیر مجاز – مجوز خرید ارز دولتی توسط بانک مرکزی تنها پس از انتقال ارز به حساب‌های بانک مرکزی – الزام پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه از محل سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری و درنظر گرفتن مصارف مهم و قابل راستی‌آزمایی در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازجمله وام فرزندانوری با وجود این‌س، طرح مذکور حاوی ایرادات و اشکالاتی نیز هست که لازم است مورد توجه و اصلاح قرار گیرد؛ این موارد عبارت‌اند از:

– عدم توجه به ماهیت خلق پول و تشریح حداقلی آن در طرح

– محدود کردن عملیات هدایت اعتبار در بانک توسعه و عدم توجه به نقش سایر بانک‌ها – نگاه حداقلی و غیر یکپارچه به شفافیت اطلاعات و شفافیت خلق پول بانک‌ها

– محدود کردن نظارت بانکی به شورایی وابسته به رئیس بانک مرکزی

– مسکوت بودن طرح نسبت به تفکیک پول از شبه‌پول

– نامشخص بودن شیوه تعیین نرخ ارز و سازوکار نامشخص مدیریت بازار ارز

میتنی بر این موارد، به پیوست ۶ پیشنهاد شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی عبارت از «تبیین و شفافیت خلق پول بانک‌ها»، «تعیین مأموریت هدایت اعتبار برای همه بانک‌ها»، «تشکیل سازمان مستقل نظارتی»، «شفافیت و یکپارچه‌سازی اطلاعات

دیوار سبز چین؛ بزرگ‌ترین پروژه آبخیزداری جهان

این پروژه هنوز به پایان نرسیده است و تا سال ۲۰۵۰ ادامه دارد، اما اکنون می‌توان شاهد دستاوردهای اولیه آن بود. پوشش جنگل در شمال چین از پنج درصد به ۱۳،۵ درصد افزایش یافته است و این منطقه را می‌توان با اروپای غربی مقایسه کرد. به گفته یکن نتایج فوق‌العاده است، هزاران هکتار بیابان تثبیت شده و فرکانس طوفان‌های ماسه‌ای حدود ۲۰ درصد کاهش یافته است. به گفته کارشناسان چینی در این پروژه درختان به‌عنوان بادگیر عمل کرده و از گسترش بیابان جلوگیری می‌کنند. چینی‌ها معتقدند این تلاش بیابان‌زایی ناشی از عوامل انسانی را تا ۱۰ سال متوقف خواهد کرد و بخشی اعظمی از اراضی خشک بار دیگر بارور و پدیدار خواهد شد.

نتایج تنها به این‌ موارد منحصر نیست؛ در مناطقی که نخستین درختان کاشته شده‌اند و جنگل به رشد و بلوغ خود رسیده است، میزان بارندگی بیشتر شده و خاک توانسته آب باران را در خود جای دهد و نهرها از آن جاری شود، اکنون پارک‌های جنگلی مثل «پارک سیهانبا» قابل مشاهده و بازدید هستند که یکی از جاذبه‌های طبیعی چین به‌شمار می‌روند.

در سال ۲۰۱۵ ارتش خلق چین ۳۰۰ هزار سرباز خود را برای کاشت درخت و ساخت زیرساخت‌های این پروژه بزرگ اختصاص داد. پیش‌بینی می‌شود که‌ریند سبز با هزینه هشت میلیارد دلار از حومه پکن تا شمال چین از طریق مغولستان گسترش یابد.

جمهوری خلق چین قرار است با پروژه زیست‌محیطی «دیوار بزرگ سبز چین» در برابر همه شانس‌ها، نخستین قدرت در سیاست‌های آبخیزداری، آمایش سوزمین و بیابان‌زایی در دنیا باشد. رهبران کشوری که دارای رتبه‌های نخست آلودگی هوا در جهان است، در تلاش هستند با انجام چنین پروژه‌هایی ضمن بهبود کیفیت زندگی و آب‌وهوا، چین را به‌عنوان پیشتاز و سرآمد کشورهای حامی محیط‌زیست جهان معرفی کنند.

سپهرغرب، گروه اقتصادی: بزرگ‌ترین پروژه آبخیزداری جهان با کاشت ۱۰۰ میلیارد اصله درخت توسط دولت چین درحال انجام بوده و تاکنون ۶۶ میلیارد اصله درخت کاشته شده است.

چین درحال ساختن دیواری بزرگ است، اما نه از جنس سنگ و بتن، بلکه از جنس درختان تا جلوی اژدهای زرد طوفان شن و ماسه بیابان گبی بایستد و آن را به زانو درآورد.

چین بیش از ۵۰ سال است با دشمنی به‌نام بیابان‌زایی و طوفان شن و ماسه درگیر است، طوفانی که از «کویر گبی» نشأت می‌گیرد. این کویر با ۱،۳ میلیون کیلومتر مربع مساحت، چین را محاصره کرده و پنجمین کویر بزرگ جهان محسوب می‌شود که پیش از این به‌سرعت درحال ویران کردن بخش‌هایی از چین بوده است. قدرت بررانی این طوفان شن و ماسه که بسیاری از مردم چین را با بیماری‌های قلبی عروقی حاد مواجه کرده است، چیزی که بیشتر از همه ترسناک بوده، این واقعیت است که میهمان ناخوانده مذکور بدون توقف به رشد خود ادامه می‌دهد. پیشرفت صحرای گبی که نزد چینی‌ها به «اژدهای زرد» تعبیر می‌شود، منجر به خسارات فراوان ازجمله آوارگی ۲۵۰ هزار نفر شده و بسیاری را با فقر، بدبختی و فلاکت مواجه کرده است.

تشکیل این بیابان در اواخر قرن گذشته به‌دلیل گسترش مزارع، فشار زیاد جمعیت، خشک‌سالی و بلایای طبیعی بود که بخش‌های وسیعی از مرزهای شمالی چین را به بیابان و کویر تبدیل کرد. اکنون دیگر بیابان‌زایی در آنجا یک مسئله واقعی شده و به‌دلیل سرعت در پیشرفت، یکی از اصلی‌ترین مشکلات زیست‌محیطی در چین به‌شمار رفته و این معضل تا مغولستان گسترش یافته است.

«دیوار بزرگ سبز» نسخه‌ای بوده که توسط چینی‌ها برای مقابله با اژدهای زرد پیچیده شده است. به اذعان آن‌ها پروژه دیوار چین به‌لحاظ شرایط زیست‌محیطی منطقه نته‌ها برای نجات مردم شمال چین اهمیت دارد، بلکه برای امنیت حیاتی و اکولوژیکی چین به‌خصوص پایتخت‌نشینان نقش اساسی ایفا می‌کند؛ از این فراتر چینی‌ها معتقدند

جمهوری اسلامی ایران در فصل هجدهم پیش‌بینی شده است؛ حال آنکه وقتی مجوز خلق پول و اعتبار در اختیار تمامی بانک‌ها قرار گرفته و این ظرفیت درحال حاضر وجود دارد، نباید حمایت از توسعه کشور را در یک بانک خلاصه کرد و همه بانک‌ها باید در این زمینه نقش‌آفرینی داشته باشند و مسئولیت خود را ایفا کنند.

بر این اساس موارد زیر باید در طرح بانکداری اعمال شود:

– تغییر عنوان فصل هجدهم به «هدایت اعتبارات بانکی به سمت فعالیت‌های مولد و توسعه‌آفرین»

– حذف مواد ۱۷۱ تا ۱۷۶ طرح بانکداری

– تبدیل هیئت‌امانی بانک توسعه به هیئت‌امانی

ستاد هدایت اعتبارات بانکی

– تغییر متن ۱۸۵ مبنی بر تعریف جدید (ستاد هدایت اعتبارات بانکی) و تعمیم اقدامات آن به کل بانک‌های کشور براساس سهم هریک از آن‌ها

از سپرده‌های بانکی درصورت موافقت با این پیشنهاد، جزئیات فصل هجدهم در کمترین زمان قابل بازنویسی بر این اساس است.

۳- تشکیل سازمان مستقل نظارتی:

هرچند رئیس محترم بانک مرکزی با ایجاد سازمان مستقل نظارتی موافقت نکرده‌اند و همین مسئله زمینه تغییر طرح اولیه و ایجاد هیئت نظارت ذیل هیئت عالی بانک مرکزی و به ریاست شخص رئیس بانک مرکزی را فراهم کرده، اما ضروری است برای اصلاح و بهبود نظام بانکی کشور براساس منطق و تجربیات جهانی تصمیم‌گیری شود و آرای شخصی بر این مهم که زمینه‌ساز پیشرفت کشور است، احاطه پیدا نکند.

بررسی وضعیت نظارت بر نظام بانکی در کشورهای جهان نشان می‌دهد عمده کشورهای پیشرفته از ظرفیت چند نهاد نظارتی در حوزه بانکی بهره می‌برند و به یک بخش، واحد و یا معاونت نظارتی ذیل بانک

مرکزی بسنده نکرده‌اند؛ چراکه اگر نظارت تنها ذیل بانک مرکزی تعریف شود، زمینه تعارض منافع پدید آمده و در اکثر موارد مانند شرایطی که طی سال‌های اخیر وجود داشته، نظارتی اتفاق نمی‌افتد و تخلفات بانکی در زمان لازم نه افشا شده و نه با آن‌ها برخورد

سپهرغرب، گروه اقتصادی: یکی از مسائل مهم در طراحی و اجرای هر نظام اقتصادی و مالی، توجه به میزان کارآمدی آن در تخصیص بهینه‌ی منابع و افزایش عدالت است و در عمل نظامی موفق‌تر است که در این زمینه عملکرد بهتری داشته باشد. در این نوشتار مقایسه ای تطبیقی در زمینه نظام مالی اسلامی و سرمایه داری انجام می. شود.

یکی از مهم‌ترین اهداف در اسلام افزایش عدالت و برابری است و نظام مالی اسلامی نیز ابزاری است برای توسعه‌ی عدالت و ارزش‌های انسانی. در مالیه‌ی اسلامی دو اصل مهم و کلیدی، که به تحقق عدالت در پخش مالی کمک می‌کنند، عبارت‌اند از: مشارکت صاحب سرمایه در سود و زیان ناشی از فعالیت سرمایه‌گذاری و ملزم بودن بانک یا مؤسسه‌ی مالی نسبت به اختصاص بخشی از سرمایه‌ی خود برای کمک به فقرا و از بین بردن فقر از طریق ایجاد فرصت‌های شغل یکسان برای همه‌ی اقشار جامعه که منجر به کاهش نابرابری‌های درآمدی و متوازن شدن در پرداختی و اجرای هر نظام اقتصادی، به طور عام و نظام مالی، به طور خاص، توجه به میزان کارآمدی آن در تخصیص بهینه‌ی منابع و افزایش عدالت است و در عمل نظامی موفق‌تر است که در این زمینه عملکرد بهتری داشته باشد (واعظ و ایزدخواستی، ۱۳۹۱)، اما بحران‌های اقتصادی یکی از پدیده‌های رایج اقتصاد سرمایه‌داری است و بروز بحران‌ها باعث محدود کردن سطح اشتغال، تولید، ایجاد تورم و تأثیر منفی بر بهینگی تخصیص منابع، ایجاد نااطمینانی، بی‌ثباتی و جلوگیری از رسیدن اقتصاد به وضعیت تعادل پایدار می‌شود.

راه‌حلیایی که در نظام سرمایه‌داری برای ممانعت یا خروج از بحران ارائه می‌شوند، به طور معمول کوتاه‌مدت و موقتی است و چنین راه‌حلهایی گرچه درمان موقت می‌باشند، اما نتوانسته است مشکل بحران‌های اقتصادی نظام سرمایه‌داری را به طور اساسی حل کند. از این رو، طراحی معماری نوین و مستحکم برای آینده‌ی اقتصاد و مالیه‌ی بین‌الملل، که احتمال تکرار بحران‌ها و نوسانات در

می‌شود. بنابراین ضروری است هم‌زمان با هیئت نظارت که در طرح فعلی دیده شده است، فصلی جدید با عنوان سازمان نظارت بر بانک‌ها ایجاد و در آن شیوه تشکیل و نحوه فعالیت این سازمان مستقل از بانک مرکزی ارائه شود.

درصورت موافقت با این پیشنهاد، جزئیات این فصل در کمترین زمان قابل ارائه است.

۴- شفافیت و یکپارچه‌سازی اطلاعات بانک‌ها:

در ماده ۸۱ طرح بانکداری، بانک‌ها ملزم شده‌اند تا سامانه عملیات و خدمات بانکی خود را براساس ضوابط و استانداردهای بانک مرکزی طراحی کرده و ۲۳ نوع اطلاعات مختلف در آن ارائه کنند. این درحالی است که از سال ۹۲ شورای پول و اعتبار دستورالعمل مشابهی برای بانک‌ها جهت شفافیت اطلاعات آن‌ها تصویب کرده، اما این مصوبه هیچ‌گاه به‌طور کامل اجرائی نشده است. یکی از دلایل این مسئله، نبود سامانه یکپارچه و الزام هر بانک به ارائه اطلاعات خود به‌صورت جداگانه بوده است. این مسئله مدیریت اطلاعات توسط بانک مرکزی را نیز دشوار و وقت‌گیر می‌کند؛ همچنین لازم است بخشی از اطلاعات این سامانه برای عموم قابل دسترسی باشد تا امکان تصمیم‌گیری برای سپرده‌گذاری در بانک‌های مناسب، برای مردم به سهولت بیشتری فراهم شود.

بنابراین پیشنهاد می‌شود متن زیر جایگزین متن اصلی ماده ۸۱ شده و دو تبصره نیز به تبصره‌های آن اضافه شود:

کلیه مؤسسات اعتباری موظف‌اند اطلاعات مربوط به عملیات و خدمات بانکی خود را مطابق موارد ذیل و با استاندارد اعلامی توسط بانک مرکزی، در سامانه شفافیت و یکپارچه‌سازی اطلاعات بانکی که بانک مرکزی به این منظور طراحی می‌کند، در پایان هرماه بارگذاری کنند.

تبصره- عدم ارائه اطلاعات فوق ممنوع بوده و انضباط مالی با توجه به نوع نظام مالی شکل می‌گیرد، تفاوت نظام مالی متعارف و اسلامی در این است که مبنای فعالیت‌های بانکداری اسلامی، فعالیت‌های کسب‌وکار یا فعالیت‌های واقعی اقتصاد است؛ در حالی که در بانکداری متعارف، لزوماً این‌گونه نیست و به شکل‌گیری بهره و سرانجام

بحران‌های اقتصادی می‌انجامد. بنابراین، نظام بانکداری اسلامی، که شیوه‌ی تأمین مالی آن مبتنی بر عقده‌های مشارکتی و مبادله‌ای است، در مقایسه با نظام بانکداری متعارف که در آن شیوه‌ی اعطای وام در برابر دریافت بازدهی ثابت

(fixed Return scheme) صورت می‌گیرد) از نقطه نظر کاهش هزینه‌های تولید، افزایش ثروت، ریسک‌پذیری جامعه، کنترل ادوار تجاری و پیشگیری از ورشکستگی بانک‌ها کارایی بالاتری دارد (چپرا، ۱۳۸۸، ص ۲۰). همچنین بانکداری اسلامی، با حذف قرارداد قرض با بهره در بخش اعطای تسهیلات به خانوارها و بنگاه‌ها، از قراردادهای واقعی مانند فروش اقساطی، اجاره به شرط تملیک و جعاله استفاده می‌کند. در این

قراردادها، ابتدا در بخش واقعی اقتصاد کالاها و خدمات تولید می‌شوند؛ سپس بانک با تهیه نقدی آن کالا یا خدمت، آن را به صورت مدت‌دار به مشتری وامی‌گذارد؛ در نتیجه چنین قراردادهای اعتباری نمی‌تواند از اقتصاد واقعی پیشی بگیرد؛ بلکه همیشه در چارچوب اقتصاد واقعی خواهد بود (موسویان، ۱۳۸۸، ص ۳۰۰). وضعیت بهینه در نظام سرمایه‌داری هنگامی به وقوع می‌پیوندد که نرخ بهره‌ی اسمی صفر باشد؛ اما در نظام اسلامی به گونه‌ای متریقی به وضعیت بهینه‌ی اقتصادی نگریسته و ملاک حذف بهره‌ی پولی است و نه صفر شدن آن؛ زیرا نرخ بهره‌ی پولی به مفهوم حذف نرخ بهره‌ی پولی نیست. بنابراین نظام مالی اسلامی وجود ندارد. پی‌نوشت‌ها

۱. عمر چپرا، آیا مالیه‌ی اسلامی می‌تواند به حل بحران مالی جهانی کمک کند؟، ترجمه‌ی سید حسین علوی لنگرودی، مجله‌ی بانک و اقتصاد، شماره‌ی ۱۰۲، ۱۳۸۸. ۲. محمد واعظ و حجت ایزدخواستی، تحلیل نقشی نرخ بهره‌ی پولی در بحران‌های اقتصادی نظام سرمایه‌داری؛ رویکرد اسلامی، فصلنامه‌ی علمی-پژوهشی اقتصاد اسلامی، سال یازدهم، شماره‌ی ۴۴، ۱۳۹۱.

دسترس باشد.

همچنین موارد ذیل جهت اضافه شدن به اطلاعاتی که لازم است در این سامانه بیاید و برای عموم شفاف باشد، پیشنهاد می‌شود:

– مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و جاری – مانده تسهیلات قرض‌الحسنه به تفکیک محل مصرف

۵- تفکیک پول از شبه‌پول:

نحوه سوددهی بانک‌ها به سپرده‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت بانکی طی سال‌های اخیر به‌گونه‌ای بوده که باعث شده درحال حاضر هیچ‌گونه تفکیک بین پول و شبه‌پول وجود نداشته باشد؛ درواقع درحال حاضر بین سپرده‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت بانکی تفکیکی وجود ندارد. به‌عنوان مثال سپرده‌گذاران می‌توانند هم‌زمان سود بانکی قابل توجه بابت سپرده‌های خود دریافت کرده و هرلحظه که اراده کنند نیز سپرده‌های خود را بدون هیچ هزینه‌ای جابه‌جا کنند. حتی در بعضی بانک‌ها با ایجاد حساب پشتیبان برای سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری، هم‌زمان سود به چنین سپرده‌هایی تخصیص می‌یابد.

چنین شرایطی جذابیت سپرده‌های بلندمدت و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کلان و صندوق‌های پروژه و همچنین هرگونه فعالیت مولد و تولیدی را کاهش داده و بستر فعالیت‌های سوداگرانه را به‌ویژه در شرایط نابسامان اقتصادی افزایش می‌دهد؛ بنابراین ضروری است در طرح بانکداری تمهیدی برای آن اندیشیده شود.

بدین‌منظور ضروری است ماده زیر به فصل چهاردهم طرح بانکداری اضافه شود:

بانک مرکزی موظف فعالیت مولد و تولیدی را سپرده‌های جاری، کوتاه‌مدت و بلندمدت به‌گونه‌ای فراهم آورد که موارد زیر در آن رعایت شود:

الف) به سپرده‌های کوتاه‌مدت سود حداقلی (معادل حداقل نصف سپرده‌های بلندمدت) پرداخت شود.

ب) سپرده‌هایی که به هر شکل ماهیت جاری و قابلیت دسترسی لحظه‌ای دارند، هیچ سودی دریافت نکنند.

ج) اسکان برداشت از سپرده‌های بلندمدت از طریق کارت‌های بانکی یا سایر ابزارهای پرداخت درون‌بانکی و بین‌بانکی وجود نداشته باشد.

۶- تشکیل بازار متشکل ارزی:

یکی از مسائلی که در نوسانات ارزی امکان مدیریت بازار ارز را از دست بانک مرکزی خارج می‌کند، تعیین نرخ در بازار اسکناس است که ۱۰ درصد مبادلات از طریق آن انجام می‌شود. درواقع تعیین نرخ ارز به‌ویژه در شرایط بحرانی براساس ۱۰ درصد مبادلات ارزی فیزیکی که معمولاً سوداگرانه و بدون ضابطه هستند، انجام شده و به نرخ مرجع برای تصمیم‌گیری فعالان بازار تبدیل می‌شود. بدین منظور ضروری است همه مبادلات ارزی در بازاری شفاف و تحت مدیریت بانک مرکزی انجام شده و نرخ مرجع نیز از آن بازار استخراج شود.

طرح بانکداری در زمینه شیوه مدیریت و تعیین نرخ ارز و سازوکارهای آن مسکوت بوده و لازم است در این زمینه تدبیری اندیشیده شود.

بر این اساس ماده زیر جهت الحاق به فصل هشتم طرح بانکداری پیشنهاد می‌شود:

بانک مرکزی موظف است ظرف مدت ۶ ماه ضوابط، شرایط و دستورالعمل‌های لازم برای تشکیل بازار متشکل ارزی را فراهم آورد، به‌گونه‌ای که بعد از راه‌اندازی این بازار تمامی مبادلات اعم از فیزیکی و غیر فیزیکی در بستر این بازار انجام شود و هرگونه مبادله خارج از این بازار مصداق جرم باشد، تعیین نرخ ارز براساس سازوکاری خواهد بود که توسط بانک مرکزی در این بازار تعیین خواهد شد.

انضباط مالی در نظام اسلامی

مقایسه‌ی تطبیقی نظام مالی در پارادایم اسلامی و نظام سرمایه‌داری

اما نظام بانکداری اسلامی در صورت بزرگ شدن با مخاطره‌ی اخلاقی (Moral hazard)، روبه‌رو خواهند شد و نیاز به تقویت بخش نظارتی دارند (واعظ و ایزدخواستی، ۱۳۹۱). بنابراین روش تأمین مالی مشارکتی که صورتی قابل اجراست، چنان در پدیده‌ی «عدم تقرارن اطلاعاتی» و آثار منفی ناشی از آن، یعنی گزگزینی (Adverse selection) و کژمنشی (Moral hazard)، در جامعه جدی نباشد؛ ثانیاً، نیاز جامعه در شرایط عدم اطمینان قرار نداشته باشد. در غیر این صورت، التزام به بانکداری اسلامی ممکن است از راه افزایش هزینه‌ی تأمین مالی پروژه‌های کسب‌وکار یا فعالیت‌های واقعی اقتصاد مبادله و افزایش خطر احتمال ورشکستگی بانک‌های اسلامی به کند شدن حرکت توسعه‌ی اقتصادی بینجامد. بنابراین در مقایسه‌ی وضعیت بهینه در نظام سرمایه‌داری و نظام اسلامی می‌توان بیان کرد که وضعیت بهینه در نظام سرمایه‌داری هنگامی به وقوع می‌پیوندد که نرخ بهره‌ی اسمی صفر باشد؛ اما در نظام اسلامی به گونه‌ای متریقی حذف بهره‌ی پولی است و نه صفر شدن آن؛ زیرا صفر شدن نرخ بهره‌ی پولی به مفهوم حذف نرخ بهره‌ی پولی نیست. بنابراین نظام مالی اسلامی وجود ندارد. پی‌نوشت‌ها

۱. عمر چپرا، آیا مالیه‌ی اسلامی می‌تواند به حل بحران مالی جهانی کمک کند؟، ترجمه‌ی سید حسین علوی لنگرودی، مجله‌ی بانک و اقتصاد، شماره‌ی ۱۰۲، ۱۳۸۸. ۲. محمد واعظ و حجت ایزدخواستی، تحلیل نقشی نرخ بهره‌ی پولی در بحران‌های اقتصادی نظام سرمایه‌داری؛ رویکرد اسلامی، فصلنامه‌ی علمی-پژوهشی اقتصاد اسلامی، سال یازدهم، شماره‌ی ۴۴، ۱۳۹۱. ۳. سید عباس موسویان؛ بانکداری اسلامی، ثبات بیشتر، کارایی بهتر؛ مجموعه مقالات بیستمین همایش بانکداری اسلامی، تهران، مؤسسه‌ی عالی بانکداری ایران، ۱۳۸۸.

«حجت ایزدخواستی